

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 1 3720 BA Bilthoven

Ministerie van VWS
t.a.v. Dhr. F.B. Kooiman
Directie Infectieziektebeleid

Ministerie van LVVN
t.a.v. Dhr. mr. H.J. van Kasteel
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T +31 88 689 8989
lci@rivm.nl

Ons kenmerk
LCI/2026-0003

Behandeld door
Tjalling Leenstra

Kopie aan
Y.A.J. de Nas
S.N. Wiessenhaan

Datum 12 februari 2026
Betreft Advies naar aanleiding van Responsteam-
Zoönosen Koe met antistoffen tegen aviaire
influenza

Aanleiding

Eind januari 2026 zijn antistoffen tegen aviaire influenza aangetoond in de melk van een koe in Friesland. Op 29 januari is er een Responsteam-Zoönosen (RT-Z) georganiseerd om bekende en nieuwe bevindingen te bespreken en een eerste duiding te geven van het risico voor de volksgezondheid. In afwachting van aanvullende uitslagen wordt de casus door het RT-Z geduid als een uitbraak van beperkte omvang.

Advies

Het risico voor de volksgezondheid van deze (geïsoleerde) uitbraak wordt als zeer laag ingeschat. Het RT-Z adviseert om verder onderzoek te doen naar het betrokken melkveebedrijf en naar andere melkveebedrijven, om te beoordelen of er sprake is van een incident of van een probleem van grotere omvang in Nederland.

Actuele situatie vogelgriep in Nederland

Sinds de eerste uitbraak van Hoogpathogene Aviaire Influenza (HPAI) van dit seizoen bij een pluimveehouderij op 6 oktober 2025, zijn er tot 29 januari 2026 32 uitbraken geweest bij commerciële pluimveehouderijen in Nederland. Daarnaast zijn er in dezelfde periode acht uitbraken gerapporteerd bij hobbyhouders of kleine niet-commerciële houderijen met een publieksfunctie. Het aantal uitbraken bij pluimvee daalde aan het einde van 2025, maar in de laatste weken lijkt er weer sprake van een toename.

Ook bij wilde vogels zijn er veel uitbraken geweest. Deze waren verspreid over het hele land en niet alleen beperkt tot waterrijke gebieden. De piek lag rond november, waarna het aantal gemelde uitbraken bij wilde vogels is gedaald. In januari 2026 is het aantal meldingen onder wilde vogels weer toegenomen. In de rest van Europa zijn er ook veel besmette vogels gerapporteerd. Het aantal gerapporteerde dode wilde vogels in 2025/2026 is hoger dan in de afgelopen vijf jaar is gerapporteerd.

Sinds 6 oktober 2025 zijn in Nederland 88 mensen getest op vogelgriep. 58 personen hiervan werden getest in het kader van actieve monitoring na blootstelling aan besmette dieren. Deze personen hadden geen klachten en het testen gebeurde kort na blootstelling. De andere dertig personen zijn getest vanwege klachten na blootstelling aan een (mogelijk) besmet dier. Alle testen waren negatief, zowel de PCR-testen als de serologische testen. Tot op heden zijn er geen aanwijzingen dat er in Nederland mensen zijn besmet met aviaire influenza.

Bespreking casus koe met antistoffen in Friesland

Onderzoeken bij koeien op het bedrijf

Omdat eind december een kat positief getest werd op HPAI H5N1 en deze ook op een naburig melkveebedrijf kwam, zijn daar twintig koeien steekproefsgewijs getest. In de melk van één koe werden antistoffen tegen H5N1 aangetoond. Deze koe had medio december een uierontsteking waarbij ze uit productie was gegaan en een pompemde ademhaling vertoonde. De andere koeien hebben voor zover bekend geen klinisch beeld gehad dat kan passen bij vogelgriep.

De vondst van antistoffen was aanleiding om op 22 januari alle koeien van het bedrijf te testen. Van alle koeien op het bedrijf werden ditmaal bloedmonsters genomen. Van de koeien die melk gaven werden daarnaast melkmonsters verzameld. Ook is een monster genomen van de tankmelk (de verzamelde melk van een bedrijf, opgeslagen in een gekoelde tank op de boerderij, die door een zuiveltransporteur wordt opgehaald voor verdere verwerking).

De testen zijn uitgevoerd bij het Nationaal Referentie Laboratorium (NRL) van Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) in Lelystad. Alle melkmonsters zijn met een PCR-test getest op de aanwezigheid van het H5N1-virus; geen van de monsters testte positief. Alle melk- en bloedmonsters zijn daarnaast getest op de aanwezigheid van antistoffen. Daarbij zijn in totaal bij vijf koeien, in zowel melkmonsters als bloedmonsters, antistoffen gevonden met de NP-ELISA-test (een serologische test die is ingericht om antilichamen tegen de nucleoproteïne van het aviaire influenzavirus aan te tonen). Dit was inclusief de koe waarbij in de eerste steekproef ook al antistoffen gevonden waren in het melkmonster.

In de tankmelk werden geen antistoffen aangetoond met de NP-ELISA-test. Er zijn in de betreffende periode geen significante schommelingen in de melkproductie of veranderingen in de melk zichtbaar geweest. Ter bevestiging van de bevindingen is in overleg met het Europese referentielaboratorium nog aanvullende diagnostiek ingezet. De resultaten van alle ingezette diagnostiek worden in de loop van week 8 (16-20 februari) verwacht. Indien hiertoe aanleiding is, zullen experts uit de humane en veterinaire gezondheid opnieuw een risico-inschatting maken.

Virusisolatie

Doordat de PCR-testen negatief zijn, is er van de koeien geen virusisolaat beschikbaar voor verdere typering. Het HPAI H5N1-virus dat met PCR in de kat werd aangetoond, is gesequenced uit de oorspronkelijke swabmonsters. Het virus dat bij de kat is gevonden valt binnen genotype DI.2.1 (clade 2.3.4.4b), dat nu ook bij wilde vogels en pluimvee dominant is. Wel laat het virus enkele (bekende) mutaties zien, zoals die wereldwijd vaker zijn waargenomen bij infecties van zoogdieren. De sequentie is gedeeld in de GISAID-database. Ondanks dat het virale RNA geschikt bleef voor whole genome sequencing, is virusisolatie van het virus van de kat tot op heden niet succesvol. Hoewel een tweede poging nog loopt, is de kans op succes beperkt, doordat de infectiviteit van het virus waarschijnlijk verloren is gegaan tijdens de lange transporttijd van de per post verzonden swabmonsters.

Onderzoeken bij mensen

Naar aanleiding van de resultaten van de steekproef, heeft de GGD Fryslân in overleg met de eigenaar van de koeien een inventarisatie gemaakt van personen die (mogelijk) in contact zijn geweest met de koe. Aan deze personen is de mogelijkheid geboden om zich te laten testen in het kader van de landelijke monitoring van vogelgriep. Van alle contacten is een bloedmonster afgenomen voor serologische testen naar antistoffen. Bij een aantal personen is daarnaast met een keel-neusswab met PCR getest op de aanwezigheid van het virus. Zowel de serologische testen als de PCR-testen waren negatief.

De reguliere monitoring van koeien en melk in Nederland

De monitoring van diergezondheid wordt in Nederland uitgevoerd door Royal GD. De hoofddoelen van de monitoring zijn het opsporen van uitbraken en onbekende aandoeningen en het zicht houden op trends en ontwikkelingen in diergezondheid.

Voor diverse infectieziekten bij koeien lopen monitoringsprogramma's bij de GD, maar niet standaard voor HPAI. Naar aanleiding van de uitbraak van HPAI bij koeien in de VS heeft GD in 2024 retrospectief onderzoek gedaan op basis van beschikbare bloedmonsters over de jaren 2022-2024¹. Er werden geen aanwijzingen voor HPAI aangetroffen in de monsters van deze periode. In de jaren 2022 en 2023 was er wel sprake van veel uitbraken bij wilde en gehouden vogels. Restmateriaal, zoals serum, tankmelk en individuele melkmonsters, uit andere monitoringsprogramma's kunnen soms ook gebruikt worden om ad hoc onderzoek op uit te voeren.

Uierontsteking is een veelvoorkomend probleem bij melkvee. Hier wordt dan ook regelmatig microbiologische diagnostiek bij ingezet. Dit onderzoek richt zich meestal op bacteriën (als meest voorkomende oorzaak). Influenza wordt hierin op dit moment niet meegenomen.

Beoordeling van de situatie

Op dit moment zijn alleen de resultaten van de PCR-testen en de eerste testen naar antistoffen bekend. Het feit dat de ELISA-testen in zowel bloed

¹ N.D. Fabri et al. [No indication of highly pathogenic avian influenza infections in Dutch cows - JDS Communications](#)

als melk, bij verschillende koeien, dezelfde uitslagen laten zien, maakt het aannemelijk dat er sprake is geweest van enkele koeien met een doorgemaakte H5N1-infectie op het betreffende bedrijf. Er staan nog enkele testen in om deze nieuwe bevindingen te bevestigen.

Bij de personen die zijn blootgesteld aan de dieren die nu antistoffen hebben, zijn geen aanwijzingen gevonden voor een (doorgemaakte) infectie met HPAI. De mate van blootstelling varieert erg tussen de risicocontacten, maar van enkele personen is bekend dat deze meerdere keren onbeschermd direct contact met de koe met uierontsteking hebben gehad. Omdat de tijd tussen testafname en mogelijke blootstelling aan zieke koeien en katten meer dan vier weken was, worden de serologische testen gezien als voldoende betrouwbaar.

Wat de chronologie van de besmettingen bij de koeien en de kat is, valt op basis van deze onderzoeken niet vast te stellen. De uierontsteking bij de eerste bekende koe met antistoffen kan volledig losstaan van een eventuele HPAI-infectie, omdat deze veel vaker worden gezien bij koeien. Hoe de koeien en de kat besmet zijn geraakt staat ook niet vast. De koeien op het bedrijf zijn begin december op stal gegaan, waardoor het goed mogelijk is dat koeien in de periode die daaraan voorafging zijn blootgesteld aan vogels in de wei. Ook indirecte blootstelling via het kuilvoer is mogelijk, als hier uitwerpselen van besmette vogels of karkassen van besmette vogels in terecht zijn gekomen. Transmissie van koe naar kat (of andersom) is ook een mogelijkheid. Van de katten op het bedrijf is bekend dat ze regelmatig wilde vogels vingen. Dit kan tot blootstelling hebben geleid, aangezien in de regio Noord-Friesland veel HPAI-uitbraken zijn onder wilde vogels. Daarnaast kregen de katten op het bedrijf soms rauwe melk gevoerd.

Ervan uitgaande dat er daadwerkelijk sprake is geweest van een uitbraak op het melkveebedrijf, is de vraag in hoeverre er sprake is van een incident, of dat soortgelijke infecties zich ook hebben afgespeeld op andere melkveebedrijven. In de huidige monitoringssystemen zijn hier geen aanwijzingen voor. Zo zijn er geen signalen van een toename van uierontstekingen of afname van melkproductie. Uit beschikbare data uit de Verenigde Staten blijkt echter dat bij HPAI-uitbraken in melkveebedrijven slechts bij 10 tot 20 procent van de koeien sprake was van een duidelijk klinisch beeld of afwijkingen in de melkproductie. In de bestaande monitoringssystemen wordt HPAI niet meegenomen. Ook is de vraag in hoeverre HPAI door rundveedierenartsen en rundveehouders wordt meegenomen in de differentiële diagnose als er sprake is van ziekteverschijnselen bij koeien.

Hoewel antistoffen werden aangetoond in enkele melkmonsters van individuele koeien, waren de testen op de tankmelk negatief. Mogelijk was de hier gebruikte ELISA-test niet gevoelig genoeg voor het testen van tankmelk. Een andere optie voor monitoring is het testen van tankmelkmonsters via PCR. Hiermee is het naar verwachting mogelijk om ook een zeer kleine hoeveelheid virus al te detecteren. De vraag is daarbij wel hoelang de PCR-testen op de tankmelk na een actieve uitbraak nog positief blijven. Hoewel het moment van de actieve infectie niet te bepalen

is, waren alle PCR-testen bij zowel de individuele koeien als de tankmelk op dit bedrijf negatief op het moment van de eerste steekproef half januari.

Er bestaat een potentieel gezondheidsrisico voor personen die beroepsmatig in contact komen met H5N1-geïnfecteerde dieren of rauwe melk. Denk hierbij aan handelingen als het melken, de reiniging van de melkstal en wanneer er sprake is van een zelfzuivelaar (waarbij rauwe melk verwerkt wordt tot producten op het primaire bedrijf)². Een ander mogelijk risico voor de volksgezondheid van (ongemerkte) infecties van HPAI op melkveehouderijen is via consumptie van rauwe melk of rauwmelkse producten die nog levend virus kunnen bevatten. In de Verenigde Staten is levend virus aangetroffen in commercieel verkrijgbare rauwe melk en in producten als rauwmelkse kazen. Humane besmettingen met vogelgriep, met als meest waarschijnlijke transmissieroute de consumptie van rauwe melk of rauwmelkse producten, zijn in de VS niet beschreven³.

De meeste melk van Nederlandse melkveebedrijven wordt gepasteuriseerd. Voor boerderijen die melk 'rauw uit de tap' verkopen bestaat sinds 2025 een meldingsplicht via de Landbouwtelling, zodat toezicht gehouden kan worden op de voorwaarden die gesteld worden om dit te verkopen. Indien een koe als gevolg van een HPAI-infectie een mastitis ontwikkelt, dan zal de melk buiten de tankmelk blijven, omdat dat standaard gebruik is bij een koe met mastitis. Melk van koeien die subklinisch geïnfecteerd zijn, zal wel in de tank terecht komen. Hier zit ook een kans op blootstelling. Ook daarom kan het testen van tankmelk met PCR mogelijk waardevol zijn.

Conclusies en aanbevelingen

Bij vijf koeien op een melkveebedrijf zijn antistoffen aangetoond tegen aviaire influenza. Alle PCR-testen die zijn uitgevoerd op melk van individuele koeien en tankmelk zijn negatief. In afwachting van aanvullende diagnostiek beschouwt het RT-Z deze bevindingen voorlopig als een kleine uitbraak. De mogelijke introductieroute en eventuele transmissieroutes binnen het bedrijf (tussen en naar de koeien, en naar de kat) en de chronologie van de infecties zijn niet precies te achterhalen. Het is onduidelijk of deze, min of meer bij toeval ontdekte, doorgemaakte infectie bij koeien een incidentele bevinding betreft of dat er ook bij andere bedrijven sprake is van onbemerkte besmettingen. Contact van koeien met (uitwerpselen van) wilde vogels is mogelijk bij weidegang. Dit kan leiden tot blootstelling van het melkvee aan HPAI vanuit wilde vogels.

Wat betreft het beroepsmatige risico zijn bij geen van de personen die in direct contact zijn geweest met de koeien, aanwijzingen gevonden voor een actieve of doorgemaakte infectie met HPAI. Alle melk van het bedrijf wordt alleen gebruikt voor gepasteuriseerde producten, waardoor dit ook geen risico voor de volksgezondheid heeft opgeleverd.

Het RT-Z schat in dat het risico voor de volksgezondheid van deze (geïsoleerde) uitbraak zeer laag is geweest. Indien dit echter geen incident is, maar er sprake zou zijn van meerdere onopgemerkte uitbraken bij

² [Advies van BuRO over de risico's van HPAIV in melk](#)

³ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/9801>

koeien in Nederland met uitscheiding van het virus in de melk, dan zou de rauwe melk een risico kunnen vormen.

Het RT-Z adviseert daarom te onderzoeken of er bij deze of andere bedrijven sprake is geweest van onopgemerkte uitbraken en uitscheiding van virus in de melk. Dat kan door retrospectief PCR op tankmelk van dit bedrijf en van andere bedrijven uit te voeren, indien er nog melkmonsters beschikbaar zijn. De GD heeft in het RT-Z aangegeven dat zij zullen uitzoeken of deze melkmonsters nog beschikbaar zijn. Als blijkt dat PCR-testen mogelijk zijn, lijkt het voor het RT-Z hiernaast een reële optie om risicogericht/ prospectief PCR-testen uit te voeren op tankmelk. Zo kunnen eventuele uitbraken tijdig opgespoord worden en kunnen gerichte acties ingezet worden voor de verkoop en consumptie van rauwe melk. In het RT-Z is daarnaast besproken dat het nuttig is om het bedrijf van de uitbraak in Friesland over een langere periode te monitoren om inzicht te krijgen in het verloop van een dergelijke uitbraak.

Het RT-Z adviseert om, net als vorig jaar, retrospectief te kijken naar antistoffen tegen HPAI in al verzamelde materialen van koeien bij andere bedrijven in Nederland en om daarvoor nu de periode 1 november 2025 tot en met januari 2026 te nemen. Op deze manier kan worden bepaald of de situatie op dit melkveebedrijf een eenmalige unieke gebeurtenis is geweest, of dat er op meerdere melkveebedrijven sprake is van ongemerkte infecties met HPAI. Indien er geen sprake is van een incident zouden er, afhankelijk van de omvang van het probleem, adviezen rondom preventieve maatregelen voor melkveehouders en/of consumptie en productie van rauwmelkse producten moeten worden uitgewerkt.

Daarnaast adviseert het RT-Z om deze casus te gebruiken om meer awareness bij rundveedierenartsen en melkveehouders te creëren. Zo kan in de differentiële diagnose bij dieren met een klinisch beeld dat kan passen bij een infectie met HPAI en bij mogelijke blootstelling, HPAI-infectie vaker worden overwogen. De afgelopen jaren heeft de GD naar aanleiding van de situatie in de VS dierenartsen extra geïnformeerd. Deze casus is een goede aanleiding om dierenartsen en rundveehouders nogmaals hierop te attenderen. Dit advies zal ook worden besproken in het SO-Z van 2 februari 2026.

Tot slot is kort de huidige risico-inschatting van HPAI voor de volksgezondheid besproken. De hierboven beschreven situatie vormt geen aanleiding om het risico voor beroepsmatig blootgestelden te verhogen, omdat er bij geen van de personen die blootgesteld zijn aan de positief geteste kat en koeien aanwijzingen zijn gevonden voor een besmetting met HPAI. Het risico op een infectie na contact met een besmet dier is daarmee ook onveranderd. Ook is er geen aanleiding om het risico voor de volksgezondheid aan te passen, omdat er momenteel geen aanwijzingen zijn voor een grootschalig probleem. Het risico blijft daarmee zeer laag voor de algemene bevolking, en gemiddeld voor personen met een beroepsmatige blootstelling aan besmette dieren. De risico-inschatting zal worden geactualiseerd op de RIVM-website⁴.

⁴ <https://www.rivm.nl/aviare-influenza/actueel/risico-op-vogelgriep>

Als aanvullende onderzoeken zijn afgerond, zullen experts uit de humane en veterinaire gezondheid de situatie en resultaten nogmaals gezamenlijk bespreken.

Wij hopen u hierbij voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Tjalling Leenstra,
Arts Maatschappij + Gezondheid
Hoofd Centrum Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding (LCI)